

REWOLUCJA 1905 – 1907 W ROSJI

1. Wojna rosyjsko – japońska

a) przyczyny

- Japonia i Rosja chciały opanować te same obszary należące do Chin – konflikt interesów
- Rosja rozpoczęła budowę Kolei Transsyberyjskiej (1891) i wydzierzawiła od Chin Płw. Liaotuiński i Port Artur. Japonia zaproponowała podział stref wpływów – Rosja miała zająć Mandżurię a Japonia Koreę (oba regiony bogate w surowce. Car odrzucił propozycję.
- Car Mikołaj II dążył do wojny by odciągnąć uwagę opinii publicznej od problemów wewnętrznych.

b) przebieg

- 1904 – luty – Japonia zaatakowała **Port Artur** – oblężenie tej bazy floty rosyjskiej trwało do stycznia 1905 r.
- Rosja rozpoczęła przetrzymywanie sił z Europy na Daleki Wschód Koleją Transsyberyjską oraz wysłała flotę bałtycką, która musiała opłynąć Afrykę.
- 1905 r. – luty – marzec – wojska rosyjskie zostały pokonane w **bitwie pod Mukdenem**, a flota ros. została pokonana w maju w **bitwie pod Cuszimą**.

c) 1905 – wrzesień – **podpisanie pokoju w Portsmouth w USA** (mediacja Theodora Roosevelta – otrzymał za to pokojową nagrodę Nobla).

- Japończycy otrzymali Port Artur i południowy Sachalin
- Korea i Mandżuria znalazły się w japońskiej strefie wpływów (w 1910 r. Japonia zaanektowała Koreę)

2. Geneza rewolucji 1905 w Rosji

a) niepowodzenia w wojnie z Japonią uświadomiła wszystkim jak słabym państwem jest Rosja i uświadomiła konieczność przeprowadzenia reform

- chłopci żądali własności ziemi
- robotnicy żądali poprawy warunków życia i pracy
- żądania polityczne: nadanie konstytucji, zalegalizowania partii politycznych, wolności prasy i samorządów z realnymi uprawnieniami
- mniejszości narodowe domagały się autonomii czy nawet niepodległości

b) pogorszenie się sytuacji wewnętrznej ze względu na działania władz carskich

- podsycanie nacjonalizmów
- rozszerzono kompetencje gubernatorów kosztem samorządów
- ograniczono niezależność uniwersytetów i sądów
- rozbudowano policję

c) strajk w Zakładach Putiłowskich w Petersburgu, wywołany zwolnieniem z pracy 4 robotników, będących członkami Stowarzyszenia Rosyjskich Robotników Fabrycznych Miasta Petersburga. Na czele tego stowarzyszenia stał pop Georgij Gapon.

21 stycznia 1904 r. na ulicę Petersburga wyszli robotnicy – 120 tys.

22 stycznia 1905 r. demonstracja 150 tys. , której celem było wręczenie carowi petycji dotyczącej przeprowadzenia reform. Demonstracja miała charakter pokojowy. Na czele niesiono religijne sztandary i portret cara. Demonstracja zakończyła się masakrą (1000 osób) gdy kozacy zaczęli strzelać do tłumu. „**Krwawa niedziela**” zapoczątkowała wybuch rewolucji. Koniec mitu o carze „dobrym ojczulku”.

3. Przebieg rewolucji 1905 – 1907 w Rosji

- demonstracje i strajki w całej Rosji
- w fabrykach władzę przejmowały Rady Delegatów Robotniczych
- bunt żołnierzy np. na Pancerniku Potiomkin; w wojsku władzę zaczęły przejmować Rady Delegatów Żołnierskich.
- październik 1905 r. – strajk powszechny
- w październiku 1905 Mikołaj II ogłosił **Manifest październikowy**, w którym obiecał nadanie swobód obywatelskich i zwołanie parlamentu. Po raz pierwszy utworzono urząd **premiera**, którym został **Siergiej Witte**, zwolennik reform. Obiecano poprawę bytu chłopów i robotników

- **1906 r. – kwiecień** – zwołano parlament rosyjski – **I Dumę**. Izba wyższa – Rada Państwa. Izba niższa – Duma Państwowa. 36 miejsc w Dumie przeznaczono dla Polaków. Niestety decyzje Dumy musiały mieć zgodę cara. **Car rozwiązał parlament** gdyż nie był z niego zadowolony (**21.07.1906 r.**)
- **Premierem został Piotr Stolypin** „Najpierw porządek, potem reformy”.
 - Zniósł wspólnoty gminne na wsi.
 - Wprowadził prawo do indywidualnej własności ziemi.
 - Zapoczątkował wprowadzenie zasad wolnego rynku.
 - Stosował zachęty do osadnictwa na Syberii.
 - Utrzymał prawo zrzeszania się – związki zawodowe były legalne
- **W 1907 r. wybrano II Dumę, która car również rozwiązał.** Zmieniono ordynację wyborczą na mniej demokratyczną i wybrano **III Dumę w październiku 1907 r.**, która zadowolila cara i przetrwała 5-letnią kadencję. Wszystkie decyzje wymagały zatwierdzenia przez cara

4. postawy Polaków wobec rewolucji w Rosji

- a) **lojaliści** – wydali memoriał popierający cara, zakupili pociąg sanitarny dla rosyjskiej armii
- b) **działacze SDKPiL** uznali rewolucję za wybuch rewolucji światowej; przeciwni działalności niepodległościowej.
- c) **PPS** – chcieli wykorzystać wydarzenia w Rosji by odzyskać niepodległość. Piłsudski chciał utworzyć legion polski z polskich żołnierzy, których Japończycy wzięli do niewoli. (wizyta w Tokio) Japończycy się nie zgodzili gdyż dążyli do szybkiego zawarcia pokoju z Rosją. Japończycy przekazali Piłsudskiemu fundusze i broń, które umożliwiają utworzenie Organizacji Bojowej PPS. Skutek – przeprowadzanie akcji zbrojnych przeciwko Rosjanom i szkolenie wojskowe młodzieży. PPS głosiła hasła niepodległościowe i socjalne.
- d) **endecja** - Roman Dmowski planował uzyskanie autonomii w ramach Cesarstwa Rosyjskiego. W tym celu odciął się od haseł niepodległościowych i rewolucyjnych aby uniknąć represji.

5. Rewolucja 1905 r. na ziemiach polskich

a) przyczyny:

- kryzys ekonomiczny spowodowany wojną rosyjsko – japońską gdyż fabryki straciły część odbiorców (głównie włókiennicze). Około 100 tys. robotników utraciło pracę, a 250 tys. obcięto pensje.
- złe warunki pracy robotników
- demonstracje przeciwko wojnie i poborowi do armii rosyjskiej. 13.11.1904 r. na Placu Grzybowskiem doszło do walk z policją (na czele demonstrantów Stefan Okrzeja z OB. PPS).
- styczeń luty 1905 r. – zamieszki w całym Królestwie Polskim. Strajkowała również młodzież szkolna

b) przebieg

- 1 maja 1905 r. doszło do krwawych starć w przemysłowych miastach Królestwa.
- 1905 – czerwiec – powstanie robotników z Łodzi.
- 1905 – październik – strajk generalny w Królestwie Polskim.
- Chłopi walczyli o serwituty – strajkowali robotnicy rolni

c) Polacy uzyskali:

- Prawo wyboru do Dumy Ustawodawczej – 36 posłów.
- Prawo do zakładania szkół prywatnych.
- Prawo do zakładania stowarzyszeń kulturalnych i oświatowych (Polska Macierz Szkolna).
- Język polski wprowadzono do szkół.
- Złagodzona cenzura.
- Koniec prześladowań wiernych Kościoła unickiego.
- Prawo do tworzenia związków zawodowych.
- Wywalczone lepsze warunki pracy i płacy dla robotników – prawa te ograniczono po upadku rewolucji.
- Rewolucja przyniosła wzrost świadomości Polaków.